

Anna Misztal*

SYTUACJA GOSPODARCZA POLSKI A ROZWÓJ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

POLISH ECONOMIC SITUATION AND THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

Abstract

This article aims to present the influence of socio-economic situation in Poland on the development of small and medium-sized enterprises. SME development is determined by the external environment and internal inherent in the organization and its management system. The macroeconomic factors have an important impact on the development of SMEs. The starting point for the statistical analysis is to discuss theoretical issues related to the impact of the environment on the development of the SME sector. The rest of the work will be devoted to discussing the basic indicators which determine the economic situation of the Polish Republic and evaluation of the development of the SME sector. The final consideration will be devoted to statistical regression analysis, the impact of selected macroeconomic indicators of the financial performance of the SME sector.

Keywords: small and medium sized enterprises

JEL classification: M21, F14, C25

Wstęp

Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw determinowany jest przez szereg czynników związanych z samym przedsiębiorcą i jego umiejętnościami, zasobami majątkowymi i sposobem zarządzania nimi oraz wpływem otoczenia zewnętrznego na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych. Otoczenie to określane w literaturze przedmiotu mianem otoczenia dalszego (makrootoczenia) oraz otoczenia bliższego (mikrootoczenia) ma decydujący wpływ na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Małe i średnie przedsiębiorstwa ze względu na swoją elastyczność oraz umiejętność wychwycenia sygnałów o zmieniającej się sytuacji gospodarczej posiadają zdolność do szybkiego

---

* Doktorant, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki.

reagowania na zmiany otoczenia. Z drugiej jednak strony ze względu na ograniczone zasoby finansowe, kadrowe i produkcyjne mogą jedynie w niewielkim stopniu wpływać na makrootoczenie. Celem artykułu jest wskazanie wpływu sytuacji społeczno-gospodarczej kraju na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw.

Wpływ otoczenia na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw

W literaturze przedmiotu nie wyodrębniono jednej powszechnie obowiązującej definicji małych i średnich przedsiębiorstw. Zgodnie z Rozporządzeniem Komisji Europejskiej z dnia 6 sierpnia 2008 r. do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) zaliczono trzy kategorie podmiotów gospodarczych: mikroprzedsiębiorstwa, małe przedsiębiorstwa i średnie przedsiębiorstwa.

Tabela 1. Definicja małych i średnich przedsiębiorstw wg Komisji UE

Średnie przedsiębiorstwa	– zatrudniające mniej niż 250 pracowników oraz – ich roczny obrót nie przekracza 50 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 milionów euro
Małe przedsiębiorstwa	– zatrudniające mniej niż 50 pracowników oraz – ich roczny obrót nie przekracza 10 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 milionów euro
Mikroprzedsiębiorstwa	– zatrudniające mniej niż 10 pracowników oraz ich roczny obrót nie przekracza 2 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 milionów euro

Źródło: Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw Dz.Urz. UE L 10 z 13.01.2001, s. 33.

Definicja stworzona przez Komisję Europejską wskazuje, iż kryterium podziału obejmuje zarówno kwestie związane z liczbą zatrudnionych pracowników, jak i z wysokością rocznych obrotów lub sumy bilansowej. W polskim ustawodawstwie regulacje odnośnie MŚP wprowadzone zostały Ustawą o swobodzie działalności gospodarczej, zgodnie z którą:

– za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz osiągnął roczny obrót ze sprzedaży nie przekraczający 10 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły 10 mln euro;

– za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 mln euro¹.

Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają znaczącą rolę w rozwoju gospodarki każdego kraju. Dzięki tworzeniu nowych miejsc pracy przyczyniają się do poprawy poziomu i jakości życia, mają znaczący udział w tworzeniu PKB, są ciekawym miejscem dla wprowadzania innowacji i powstawania nowych pomysłów biznesowych. Dzięki swoim stosunkowo niewielkim rozmiarom są w stanie szybko reagować na zmiany w otoczeniu biznesowym².

Funkcjonowanie i rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w znacznej mierze uwarunkowany jest przez otoczenie, w którym dany podmiot gospodarczy funkcjonuje. Bezbłędne wskazanie czynników wpływających na szanse lub zagrożenia dla prowadzonej działalności jest jedną z podstawowych determinant pozwalających na funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstwa. Ze względu na zmienność otoczenia należy wprowadzać zmiany w realizowanej strategii, która z kolei powinna być na tyle elastyczna, aby mogła w krótkim czasie odpowiedzieć na zagrożenia wyływające spoza organizacji³.

Otoczenie definiowane jest na różne sposoby, w zależności od podejścia autorów zajmujących się problematyką zarządzania oraz wpływem czynników zewnętrznych na rozwój organizacji. Dla potrzeb niniejszego artykułu uwzględniono definicję przedstawioną przez J. Żurek, która mówi iż: „otoczenie przedsiębiorstwa należy rozumieć, jako zbiór różnego rodzaju uwarunkowań społeczno-politycznych, ekonomiczno-prawnych, organizacyjnych, techniczno-technologicznych, kulturowych oraz demograficznych, o charakterze krajowym i międzynarodowym, oddziałujących w sposób bezpośredni i pośredni na zachowanie się podmiotów gospodarczych stwarzających z jednej strony szanse ich rozwoju z drugiej zaś – narzucających pewne ograniczenia”⁴. Powyższa interpretacja otoczenia jest szeroka i pokazuje, iż na sytuację i pozycję przedsiębiorstwa wpływ mają zarówno czynniki społeczne, ekonomiczne, jak i prawne. Determinanty te uwarunkowane są przez ogólny rozwój kraju, niezależny od pojedynczego przedsiębiorstwa. W analizie otoczenia można

¹ Ustawa o Swobodzie działalności gospodarczej Dz.U. 2004, Nr 173, poz. 1807 (art. 104–110).

² A. Buczkowska, *Cele przedsiębiorstwa a pomiar jego dokonań*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 684 Finanse, Rynki finansowe, Ubezpieczenia nr 45, 2012, s. 6–10.

³ E. Urbanowska-Sojki, *Zarządzanie strategiczne przedsiębiorstwem*, PWE, Warszawa 2007, s. 7.

⁴ J. Żurek, *Przedsiębiorstwo, zasady działania, funkcjonowanie, rozwój*, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007, s. 56.

wyróżnić kilka podziałów otoczenia przedsiębiorstwa. Jedną z najczęściej spotykanych klasyfikacji jest podział na⁵:

- otoczenie bliższe (mikrootoczenie) w skład, którego wchodzi podmioty z bezpośredniego otoczenia organizacji, wpływające na możliwości przedsiębiorstwa odnośnie obsługi rynków. W skład mikrootoczenia wchodzi kontrahenci, klienci, konkurenci, dostawcy i odbiorcy, pracownicy, strategiczni współpracownicy,

- otoczenie dalsze (makrootoczenie) obejmujące duże siły ekonomiczne i społeczne, na których funkcjonowanie przedsiębiorstwo nie ma wpływu, składa się ono z pięciu elementów: ekonomicznego, prawno-politycznego, społecznego, technicznego i międzynarodowego.

Należy zauważyć, iż uwarunkowania płynące z makrootoczenia wpływają na mikrootoczenie przedsiębiorstwa. Z punktu widzenia rozważań artykułu szczególną uwagę należy zwrócić na otoczenie krajowe, które stanowi rezultat realizowanej polityki społeczno-gospodarczej. Wśród elementów makrootoczenia należy wymienić⁶:

- poziom i tempo wzrostu PKB,
- realizowaną przez państwo politykę pieniężną i kredytową (w tym podaż pieniądza i stopy procentowe),
- politykę fiskalną i poziom fiskalizmu,
- poziom bezrobocia i realizowaną przez państwo politykę zatrudnienia,
- tempo ogólnego wzrostu cen,
- sytuację na rynku pieniężnym i kapitałowym,
- poziom konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw,
- stan i poziom rozwoju BiR.

W ramach makrootoczenia wyodrębnia się:

- otoczenie ekonomiczne: polityka gospodarcza państwa, koniunktura ekonomiczna, poziom i tempo rozwoju społeczno-gospodarczego,
- otoczenie społeczno-kulturowe: zwyczaje konsumpcyjne społeczeństwa, normy etyczne i kulturowe, system wartości, tradycja i religia,
- otoczenie polityczno-prawne: prawo gospodarcze, prawo pracy, prawo cywilne, partie polityczne, związki zawodowe,
- otoczenie demograficzne: wielkość i struktura ludności,
- otoczenie technologiczne: postęp techniczny, rozwój nowych technologii, wydatki na badania, dostęp do technologii,
- otoczenie międzynarodowe: położenie geopolityczne, udział w organizacjach międzynarodowych⁷.

⁵ http://www.wzieu.pl/files/mat_dydy/podmark/wyklad2.pdf, [10.08.2015].

⁶ J. Żurek, *Przedsiębiorstwo, zasady działania, funkcjonowanie, rozwój*, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007, s. 62, http://www.almamer.pl/materiały_dydaktyczne/Turystyka_i_Rekreacja/Zarządzanie-projektami-inwestycyjnymi-w-turystyce_Fiks.pdf, s. 2.

⁷ K. Janasz, W. Janasz, K. Kozioł, K. Szopik, *Zarządzanie strategiczne*, Difin, Warszawa 2008, s. 151.

Otoczenie krajowe ma istotny wpływ na pozycję i warunki funkcjonowania przedsiębiorstwa, jednocześnie jednostka gospodarcza nie posiada narzędzi oddziaływania i wpływu na makrootoczenie. Z punktu widzenia zarządzania przedsiębiorstwem niezwykle ważne jest umiejętne dostosowanie się do zmieniających się warunków zewnętrznych tak, aby w stosunkowo krótkim czasie móc odpowiednio dostosować swoją strategię i odpowiedzieć na szanse i zagrożenia. Należy podkreślić, iż otoczenie zewnętrzne przedsiębiorstwa charakteryzuje się dużą zmiennością i złożonością⁸.

Makroekonomiczne uwarunkowania rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Makroekonomiczne uwarunkowania rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw są przedmiotem szeregu analiz i badań naukowych. Koniecznym jest przeanalizowanie takich czynników rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, jak: polityki fiskalna, pieniężna i kursowa. Jak pisze M. Pietrewicz „przyczyny pogorszenia warunków rozwoju przedsiębiorstw trzeba [...] szukać nie w polityce fiskalnej lecz w innych obszarach otoczenia makroekonomicznego. Główne [...] tkwią w nadmiernie restrykcyjnej polityce pieniężnej i – związanej z nią – polityce kursowej”⁹. Niewątpliwie wpływ na rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw ma polityka gospodarcza państwa. Jej stabilność, przejrzystość i ciągłość, jak również ukierunkowanie na zapewnienie podstawowych praw i wolności gospodarczych są jedną z głównych determinant rozwoju MŚP.

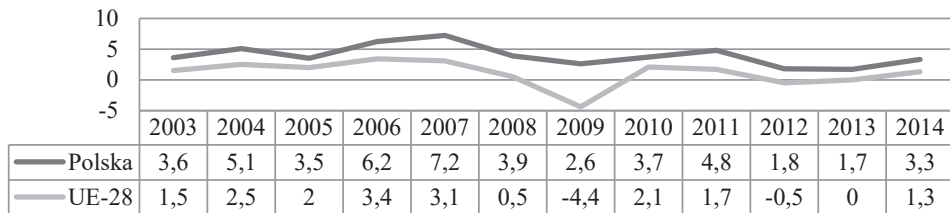
Badanie wpływu sytuacji gospodarczej w Polsce na małe i średnie przedsiębiorstwa wymaga dokonania diagnozy sytuacji ekonomicznej kraju. Ze względu na charakter opracowania poniżej opisano jedynie wybrane wskaźniki oceny sytuacji gospodarczej w Polsce, w tym: wskaźnik PKB, stopę inflacji, stopę bezrobocia, stopę referencyjną.

Podstawowym miernikiem oceny poziomu rozwoju kraju jest wskaźnik PKB, będący podstawowym wskaźnikiem oceny efektów pracy społeczeństwa danego kraju. Najwyższy poziom PKB Polski wynoszący 7,2% odnotowany został w 2007 roku, po czym nastąpiło osłabienie koniunktury gospodarczej spowodowane światowym kryzysem ekonomicznym. Pozytywny wzrost wskaźnika PKB w Polsce widoczny jest począwszy od 2013 roku.

---

⁸ http://www.e-hipokrates.com/assets/pliki/ANALIZA_OTOCZENIA_PRZEDSIEBIORSTWA.pdf, [10.03.2015].

⁹ M. Pietrewicz, *Makroekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, [w:] *Instrumenty finansowe w pobudzaniu aktywności gospodarczej Polski*, J. Ostaszewski (red.), SGH, Warszawa 2002, s. 229–236.

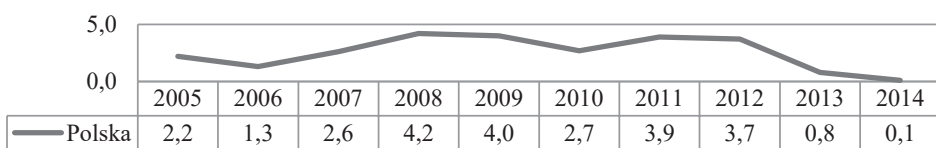

Wykres 1. Wskaźnik PKB w Polsce i w UE-28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat [03.10.2015].

Wzrost gospodarczy mierzony za pomocą wskaźnika PKB w Polsce w latach 2003–2014 był na wyższym poziomie od średniej unijnej. Dane pokazują, że nastąpiła poprawa sytuacji zarówno w Polsce, jak i w całej Wspólnocie. Rok 2014 przyniósł polskiej gospodarce wzrost na poziomie 3,3 a w UE 1,3.

Rozwój przedsiębiorstw w znacznej mierze uzależniony jest od stopy inflacji. Wpływ inflacji na sektor małych i średnich przedsiębiorstw jest istotny, gdyż tempo wzrostu cen ma znaczący wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej, w tym przede wszystkim na politykę wynagrodzeń oraz sprzedaży, co związane jest choćby z koniecznością zakupu materiałów i środków trwałych oraz warunkuje ustalanie cen wyprodukowanych produktów lub świadczonych usług. Inflacja mierzona przy pomocy zharmonizowanego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (HICP) wskazuje, iż w analizowanym okresie w Polsce inflacja była pełzająca. W 2013 i 2014 roku odnotowano niski poziom inflacji (w 2014 r. deflacja).

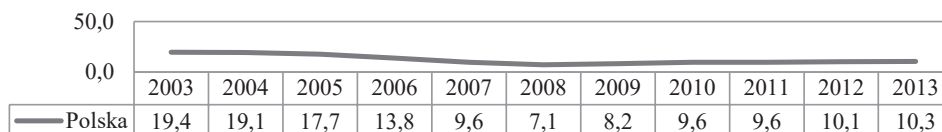
Wykres 2. Stopa inflacji w Polsce w latach 2005–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat [03.10.2015].

Stabilna inflacja powoduje spadek niepewności oraz prowadzi do podwyższenia aktywności podmiotów gospodarczych. Wpływa również pozytywnie na długookresowe decyzje przedsiębiorstw, w tym te związane z podejmowaniem inwestycji (ocena opłacalności inwestycji w warunkach stabilnej inflacji jest łatwiejsza do przeprowadzenia).

Kolejnym wskaźnikiem decydującym o stanie i rozwoju gospodarki jest stopa bezrobocia. Niski poziom stopy bezrobocia wpływa na wzrost gospodarczy a tym

samym na stopę życiową ludności, co z kolei prowadzi do pobudzania gospodarki. Analizując stopę bezrobocia pomiędzy 15 a 67 rokiem życia w Polsce można zauważyć, iż w latach 2003–2013 zmniejszyła się ona z wysokiego poziomu 19,4% w 2003 r. do poziomu 10,3% w 2013 r.

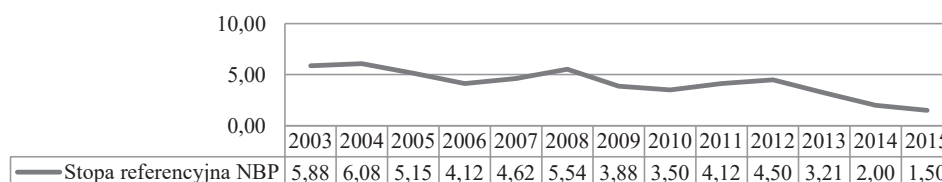

Wykres 3. Stopa bezrobocia w Polsce w latach 2003–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat [03.10.2015].

Niska stopa bezrobocia powoduje wzrost krajowego popytu a zatem w konsekwencji powinna prowadzić do zwiększenia produkcji. Z drugiej jednak strony spadek stopy bezrobocia może być przyczyną zwiększenia oczekiwań odnośnie wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw. Należy zauważyć, iż im więcej osób zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw, tym niższa stopa bezrobocia.

Kolejną determinantą rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw jest stopa referencyjna, która określa minimalną rentowność bonów pieniężnych emitowanych przez Narodowy Bank Polski i sprzedawanych w ramach operacji otwartego rynku na rynku międzybankowym. Istota stopy referencyjnej dla rozwoju sektora MŚP związana jest z tym, iż decyduje ona o poziomie WIBOR, od którego zależne jest oprocentowanie pożyczek i kredytów. Im niższa stopa referencyjna tym tańszy kredyt dla przedsiębiorstw i tym większe możliwości realizowania nowych inwestycji. W latach 2003–2015 stopa referencyjna ogłaszana przez Radę Polityki Pieniężnej spadła z poziomu 5,88% do 1,5% w roku 2015. Jest to niejako konsekwencja rozluźnienia polityki pieniężnej spowodowanej niskim tempem inflacji oraz prognozowanym niewielkim tempem wzrostu gospodarczego.

Wykres 4. Stopa referencyjna NBP

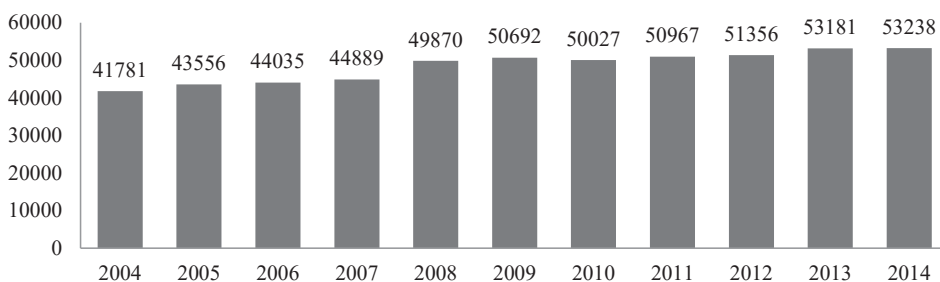
Źródło: http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm [05.10.2015].

Obniżenie stopy referencyjnej spowodowało również obniżenie oprocentowania pożyczek na rynku międzybankowym, co z kolei spowodowało obniżenie ceny kredytu.

Dokonując analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce w latach 2003–2014 można zauważyć, iż sytuacja w Polskiej gospodarce w porównaniu z okresem bazowym poprawiła się. W Polsce ma miejsce dodatni wzrost gospodarczy, inflacja jest na niskim poziomie, spada bezrobocie (choć w tej kategorii jest jeszcze wiele do poprawienia i konieczna jest bardziej aktywna polityka państwa) a niskie stopy procentowe powodują, iż koszt kredytów dla przedsiębiorstw jest stosunkowo tani.

Stan sektora Małych i średnich przedsiębiorstw i jego znaczenie dla polskiej gospodarki

Liczba małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce na przestrzeni lat 2004–2014 wzrosła z poziomu 41 781 podmiotów w 2004 r. do 53 238 w 2014 r., co stanowi wzrost o 11 457 jednostki.

Wykres 5. Liczba jednostek tworzących sektor małych i średnich przedsiębiorstw

Źródło: GUS, Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych za lata 2004–2014.

Zgodnie z danymi bilansowymi dotyczącymi sytuacji w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce należy odnotować, iż w latach 2004–2014 nastąpił wzrost przychodów z całokształtu działalności gospodarczej z poziomu 758,8 mld złotych w 2004 r. do poziomu 1335,1 mld zł w 2014 r. Wzrosły również zyski netto z poziomu 35,7 mld zł na początku analizowanego okresu do 66,6 mld zł w ostatnim badanym roku. Rosnącą dynamikę posiadają również aktywa ogółem, które na przestrzeni lat 2004–2014 wzrosły o 550 mld zł. Rosnącym kapitałom własnym towarzyszy wzrost zobowiązań długo i krótkoterminowych. Zobowiązania długoterminowe rosły pomiędzy 2004 a 2014 r. 2,6 razy, natomiast zobowiązania krótkoterminowe 1,8 razy.

Tabela 2. Wybrane dane bilansowe w sektorze MŚP w latach 2004–2014

Lata	Przychody z całokształtu działalności	Zysk netto	Aktywa ogółem	Zobowiązania długoterminowe	Zobowiązania krótkoterminowe	Kapitały własne
2004	758,8	35,7	521,9	67,7	176,9	253,1
2005	785,6	34,7	553,2	67	182,3	278,1
2006	858,9	42,6	614,5	77,5	198,9	309,3
2007	980,3	55,3	741,4	97,7	221,4	389,5
2008	1075,1	53,4	767,8	105,5	248,8	376,9
2009	1073,9	56,8	816,4	113,6	256	405,5
2010	1114,9	54,4	842,1	125,8	265,5	403,7
2011	1269,5	58,2	928	139,5	312,3	422,8
2012	1302,9	63,2	966,5	145,1	303,8	461,1
2013	1315,9	61,7	1022,7	160,7	311,5	487,7
2014	1335,1	66,6	1071,9	178,4	318,2	506,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych za lata 2004–2014.

Analizując wybrane wskaźniki analizy finansowej w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw można zauważyć, iż wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności gospodarczej, będący relacją kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności w całym analizowanym okresie przyjmuje zbliżone wartości i wynosi średnio 95,6%.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki oceny sytuacji finansowej sektora MSP w Polsce

Lata	Wskaźnik poziomu kosztów	Wskaźnik rentowności obrotu netto	Wskaźnik płynności I stopnia	Wskaźnik rentowności aktywów	Wskaźnik rentowności kapitału własnego	Wskaźnik zadłużenia ogólnego
2004	95,5	3,8	26,4	6,8	14,1	46,9
2005	95,8	3,4	29,2	6,3	12,5	45,1
2006	95,2	4	33,9	6,9	13,8	45,0
2007	94,1	5,1	34	7,5	14,2	43,0
2008	95,7	3,6	33,4	7,0	14,2	46,1
2009	95,2	4	38,8	7,0	14,0	45,3
2010	95,5	3,8	40,2	6,5	13,5	46,5
2011	96,9	2,5	36,9	6,3	13,8	48,7

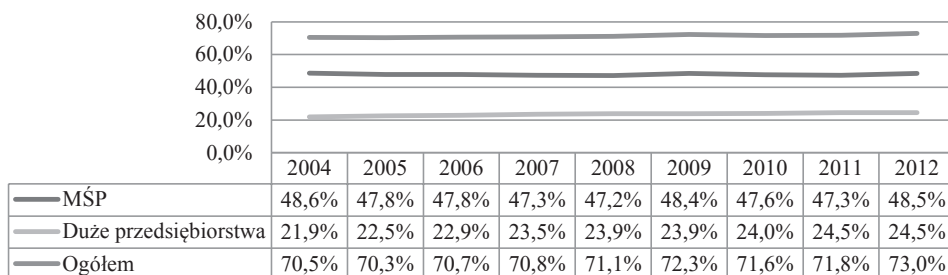
Tab. 3 (cd.)

Lata	Wskaźnik poziomu kosztów	Wskaźnik rentowności obrotu netto	Wskaźnik płynności I stopnia	Wskaźnik rentowności aktywów	Wskaźnik rentowności kapitału własnego	Wskaźnik zadłużenia ogólnego
2012	95,9	3,6	40,2	6,5	13,7	46,4
2013	96	3,4	39,8	6,0	12,7	46,2
2014	95,6	3,8	42,2	6,2	13,2	46,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych za lata 2004–2014.

Wskaźnik rentowności obrotu netto wyznaczony jako relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności w latach 2004–2014 wynosi przeciętnie 3,7%. Rentowność aktywów wynosi średnio 6,6%. Wyraźny wzrost natomiast zauważalny jest w przypadku wskaźnika płynności pierwszego stopnia (relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych) z poziomu 26,4% w 2004 r. do 42,2% w roku 2014, co pozytywnie świadczy o nakładach na inwestycje krótkoterminowe.

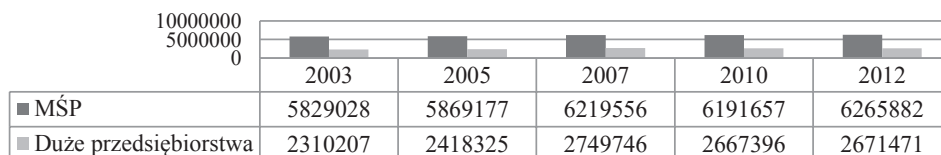
Procentowy udział sektora MŚP w Polsce w wytwarzaniu PKB jest na podobnym poziomie, jak w Unii Europejskiej (47,8% w 2011 roku). Zasadniczym problemem polskich małych i średnich przedsiębiorstw jest niski poziom wartości generowanej przez podmioty tworzące sektor. Wartość dodana wytworzona przez małe i średnie przedsiębiorstwa wynosiła w okresie 2004–2012 średnio około 47,8%, w przypadku dużych przedsiębiorstw średnia wartość dodana wynosiła 23,5%, natomiast całkowita wartość wytworzona przez przedsiębiorstwa ogółem kształtowała się na średnim poziomie 71,3%.

Wykres 6. Wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa w latach 2004–2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://badania.parp.gov.pl/files/74/75/76/21788.pdf>, s. 15.

Małe i średnie przedsiębiorstwa tworzą zdecydowaną większość miejsc pracy w Polsce. W latach 2003–2012 średnie zatrudnienie w sektorze MŚP waha się od 5,8 mln do 6,3 mln w 2012 roku, natomiast w dużych przedsiębiorstwach zatrudnionych było odpowiednio 2,3 mln osób w 2003 roku a w 2012 roku 2,7 mln pracowników. Zatem ponad 70% ogólnej liczby zatrudnionych w Polsce pracuje w przedsiębiorstwach małych i średnich.

Wykres 7. Liczba pracujących w MŚP i dużych przedsiębiorstwach w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://badania.parp.gov.pl/files/74/75/76/21788.pdf>, s. 137.

Podsumowując rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce jest stały. Zauważalny jest wzrost udziału sektora w ogólnej wielkości PKB, jednocześnie w małych i średnich przedsiębiorstwach wzrasta zatrudnienie i przychody finansowe. Niskie ceny kredytów ułatwiają małym i średnim podmiotom gospodarczym uzyskiwanie kredytów na działalność rozwojową i prowadzenie badań. Nie bez znaczenia na dobrą kondycję finansową sektora mają wpływ pozytywne wyniki uzyskiwane przez polską gospodarkę. Z kolei problemem polskich małych i średnich przedsiębiorstw jest stosunkowo niska wydajność i efektywność zatrudnionych w nich pracowników. Związane jest to w znacznej mierze ze stosowaniem starszych systemów zarządzania oraz gorszym zapleczem technologicznym przedsiębiorstw polskich w porównaniu z ich unijnymi odpowiednikami.

Badanie wpływu sytuacji gospodarczej na wyniki finansowe sektora MŚP

Analiza wpływu wybranych wskaźników makroekonomicznych wyznaczonych dla polskiej gospodarki na wyniki finansowe sektora małych i średnich przedsiębiorstw przeprowadzona została z wykorzystaniem współczynnika korelacji Pearsona. Estymator współczynnika korelacji liniowej obliczono zgodnie ze wzorem¹⁰:

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

¹⁰ J.W. Wiśniewski, *Dylematy stosowania współczynnika korelacji Spearmana*, http://www.ue.katowice.pl/uploads/media/12_Jerzy_Witold_Wisniewski_Dylematy.pdf, s. 175–176.

Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w formie tabelarycznej. Należy zauważyć, iż zgodnie z wynikami korelacji poziom PKB per capita ma istotny statystyczny wpływ na kształtowanie się przychodów z całokształtu działalności, zysków netto, zwiększaniem majątku przedsiębiorstw oraz kapitałów własnych. Również występuje dodatnia zależność pomiędzy wskaźnikiem PKB per capita a kształtowaniem się zobowiązań, co może świadczyć o tym, że przedsiębiorstwa oczekując wzrostu gospodarczego podejmują nowe inwestycje, wymagające nakładów kapitałów obcych. Inflacja ma natomiast wpływ jedynie na kształtowanie się rentowności kapitałów własnych. Ujemna zależność występuje natomiast w korelacji pomiędzy stopą bezrobocia w Polsce a przychodami, zyskami netto, aktywami, zobowiązaniami, kapitałami własnymi oraz wskaźnikiem płynności pierwszego stopnia. Zatem należy stwierdzić, iż wzrost poziomu bezrobocia negatywnie wpływa na sytuację ekonomiczną podmiotów tworzących sektor małych i średnich przedsiębiorstw.

Tabela 4: Korelacje dla zależności pomiędzy wybranymi wskaźnikami makroekonomicznymi a wskaźnikami MSP

Dane MSP	Makroekonomiczne wskaźniki Polski			
	PKB per capita	Inflacja	Stopa bezrobocia	Stopa referencyjna
Przychody z całokształtu działalności	0,993829	-0,146287	-0,723862	-0,699900
Zysk netto	0,942464	-0,123996	-0,834582	-0,708536
Aktywa ogółem	0,994354	-0,246521	-0,711539	-0,776622
Zobowiązania długoterminowe	0,986918	-0,310508	-0,638850	-0,799046
Zobowiązania krótkoterminowe	0,991843	-0,133063	-0,702292	-0,708314
Kapitały własne	0,972193	-0,264978	-0,756178	-0,782302
Wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności gospodarczej	0,413291	0,133235	0,003248	-0,090519
Wskaźnik rentowności obrotu netto	-0,323498	-0,152318	-0,048129	0,045383
Wskaźnik płynności I stopnia	0,917693	-0,266522	-0,745522	-0,859804
ROE	-0,229418	0,632942	-0,268211	0,413328
ROA	-0,536361	0,404548	-0,092408	0,482773
Średnia	35110,09	2,63	11,37	4,25
Odczylenie standardowe	7179,248	1,393	3,848	1,135

Źródło: opracowanie własne.

Podobna ujemna zależność występuje pomiędzy stopą referencyjną a przychodami, zyskami netto, aktywami ogółem, zobowiązaniami, kapitałami własnymi oraz wskaźnikiem płynności pierwszego stopnia. Należy zatem stwierdzić, iż wzrost stopy referencyjnej powoduje obniżenie wyżej wymienionych wskaźników, co wynika z tego, iż zwiększa się wysokość kredytów i pożyczek.

Przeprowadzona analiza korelacji wskazuje na istotny wpływ makrootoczenia na sytuację i rozwój podmiotów gospodarczych z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Konkludując przedsiębiorstwa działają w ściśle określonym otoczeniu, które wywiera na nie istotny wpływ.

Zakończenie

Małe i średnie przedsiębiorstwa mają ogromne znaczenie dla gospodarki każdego kraju. Przyczyniają się one do podniesienia wydajności i tworzenia nowych miejsc pracy. Sprzyjają rozwojowi wolnej konkurencji i wprowadzaniu innowacyjnych produktów na rynek. O pozycji i znaczeniu małych i średnich przedsiębiorstw świadczy stały, zwiększający się udział sektora w tworzeniu PKB Polski. Należy podkreślić, iż na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw niewątpliwy wpływ ma otoczenie przedsiębiorstw, zarówno to bliższe, jak i dalsze. Wpływ ogólnej sytuacji gospodarczej kraju istotnie wpływa na sytuację sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Należy przyjąć iż rozwój gospodarczy kraju mierzony takimi wskaźnikami jak PKB per capita, czy stopa bezrobocia wpływa na poprawę sytuacji w samym sektorze, inflacja, czy wielkość eksportu. Niewątpliwie na stan sektora ma wpływ sama polityka gospodarcza i fiskalna państwa a działania podejmowane przez rządy poszczególnych krajów powinny przyczyniać się do zwiększania swobody i łatwości w prowadzeniu działalności gospodarczej.

Bibliografia

- Buczowska A., *Cele przedsiębiorstwa a pomiar jego dokonań*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 684 Finanse, Rynki finansowe, Ubezpieczenia nr 45, 2012.
- Janasz K., Janasz W., Koziół K., Szopik K., *Zarządzanie strategiczne*, Difin, Warszawa 2008.
- Łapińska-Sobczak N., *Opisowe modele ekonometryczne. Elementy teorii, Przykłady i zadania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001.
- Milo W., Szafrąński G., Wośko Z., Małaczewski M., *Rynki inwestycyjne a wzrost gospodarczy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006.
- Pietrewicz M., *Makroekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, [w:] *Instrumenty finansowe w pobudzaniu aktywności gospodarczej Polski*, J. Ostaszewski (red.), SGH, Warszawa 2002.
- Wiśniewski J.W., *Dylematy stosowania współczynnika korelacji Spearmana*, http://www.ue.katowice.pl/uploads/media/12_Jerzy_Witold_Wisniewski_Dylematy.pdf.

- Urbanowska-Sojk E., *Zarządzanie strategiczne przedsiębiorstwem*, PWE, Warszawa 2007.
- Żurek J., *Przedsiębiorstwo, zasady działania, funkcjonowanie, rozwój*, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007.
- Rozporządzenia Komisji (WE) nr 70/2001 (Dz.Urz. UE L 10 z 13.01.2001).
- Ustawa o Swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2004, Nr 173, poz. 1807.
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2012–2013*, <http://badania.parp.gov.pl/files/74/75/76/21788.pdf> [10.09.2015].
- http://www.wzieu.pl/files/mat_dyd/podmark/wyklad2.pdf, [11.09.2015].
- http://www.almamer.pl/materiały_dydaktyczne/Turystyka_i_Rekreacja/Zarządzanie-projektami-inwestycyjnymi-w-turystyce_Fiks.pdf, s. 2. [12.09.2015].
- http://www.chipokrates.com/assets/pliki/ANALIZA_OTOCZENIA_PRZEDSIĘBIORSTWA.pdf, [12.09.2015].

Streszczenie

Artykuł ma na celu ukazanie wpływu sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Rozwój MŚP jest uwarunkowany czynnikami zewnętrznymi, jak i uwarunkowaniami wewnętrznymi przedsiębiorstwa. Punktem wyjścia dla rozważań jest omówienie zagadnień teoretycznych związanych z wpływem otoczenia na funkcjonowanie MŚP. Dalsza część artykułu poświęcona została ocenie sytuacji społeczno-gospodarczej Polski oraz poziomu rozwoju sektora MŚP. Końcowe rozważania dotyczą statystycznej oceny wpływu sytuacji społeczno-gospodarczej Polski na wyniki finansowe MŚP.

Słowa kluczowe: małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce

Klasyfikacja JEL: M21, F14, C25